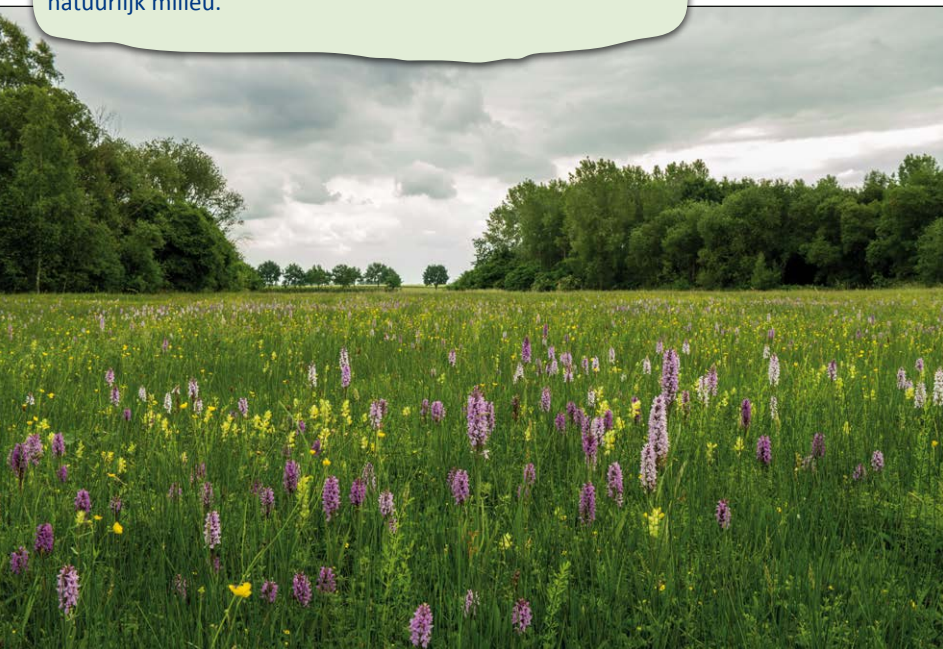

Robuuste valleien voor versterking biodiversiteit

Biodiversiteit slaat op de verscheidenheid van leven: de verscheidenheid aan planten- en diersoorten, de genetische verscheidenheid binnen deze soorten en de verscheidenheid aan leefgebieden. Een rijke biodiversiteit staat garant voor een gezond **ecosysteem**. Dat is het geheel van alle levende organismen in een gebied en hun wisselwerking met elkaar en hun natuurlijk milieu.

Soortenrijk hooiland: alleen nog te vinden in beheerde reservaten.
Foto Pieter-Jan Alles

Ecosysteemdiensten levensnoodzakelijk

De wereld kan niet zonder deze diensten. Soorten en ecosystemen zorgen bijvoorbeeld voor de productie van zuurstof, vruchtbare bodem, afbraak van dode dieren en planten, bestuiving van planten, waterzuivering en klimaatregulatie.

Biodiversiteit betekent voor de mens voedsel, bouwmaterialen, brandstof (hout) en grondstoffen voor kleding en medicijnen. Maar ook recreatie, genieten van de natuur en inkomsten voor de lokale economie.

Onrustbarende achteruitgang biodiversiteit

Toch wordt de biodiversiteit **wereldwijd** bedreigd. Planten en dieren sterven uit, vooral als gevolg van menselijk handelen. En alle biodiversiteit die verloren gaat, komt nooit meer terug. Het leidt ertoe dat volledige ecosystemen minder produceren en kwetsbaarder worden voor invloeden van buitenaf. Visbestanden dreigen in te storten, bodem dreigt onvruchtbaar te worden en bijenvolkeren dreigen te verdwijnen.

Deze verliezen namen de afgelopen vijftig jaar sneller toe dan ooit in de menselijke geschiedenis.

Dat geldt ook voor **Vlaanderen**. De toenemende verstedelijking en de intensieve landbouw verdringen wat er nog rest aan natuur. Dat leidt tot fragmentatie van natuur in kleine snippers. Er is de vervuiling van water, lucht en bodem ten gevolge van de hoge bevolkingsdruk, het verkeer, de industrie, door het overmatig gebruik van meststoffen en pesticiden in de intensieve landbouw. Invasieve soorten groeien soms uit tot plagen.

Nood aan robuuste, samenhangende natuurcomplexen

Door het aankoopbeleid van Natuurpunt en het in beheer nemen van natuurgebieden zijn de Hagelandse valleien onomkeerbaar in de richting van meer natuur en meer ruimte voor

de rivier geduwd. In tegenstelling tot daarbuiten houdt in deze reservaten de biodiversiteit stand en gaat zelfs vooruit. Maar hoe duurzaam is die biodiversiteit? Zullen de resterende populaties op termijn niet onherroepelijk uitsterven omwille van de kleine oppervlakte en de hoge isolatiegraad van de reservaten? Daarom vragen de natuurgebieden nu om afronding tot samenhangende grote complexen in een omvattend valleisysteem met ongestoorde waterhuishouding en ruimte voor de rivier. Zo kan de vallei terug optimaal functioneren ten voordele van de biodiversiteit en als klimaatbuffer.

Robuuste Valleien als klimaatbuffers en dragers van biodiversiteit

Foto voorkant: Water in de Demerbroeken tussen Zichem, Testelt en Averbode. Foto Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Robuuste valleien als klimaatbuffer

De klimaatopwarming is onmiskenbaar ingezet

In 2016 was de meerjarig gemiddelde temperatuur op aarde 1°C hoger dan in de referentieperiode.

Als gevolg van de opwarming zullen steeds vaker extreme hoeveelheden neerslag zorgen voor overstromingen. Ook langere perioden van droogte zullen toenemen.

Overstroming ten gevolge van extreme zomerse neerslag in 2016.
Foto Nicole Smeyers

Een verstoorde waterhuishouding

De natuurlijke waterberging is in Vlaanderen sterk achteruit gegaan door de constante toename van verharde oppervlakte. Bovendien zijn de meeste waterlopen recht getrokken of 'genormaliseerd', de valleigebieden gedraineerd voor de intensieve landbouw en is de natuurlijke plantengroei die water kan ophouden en absorberen, verdwenen. Rivieren recht trekken om het water sneller af te voeren en steeds hogere dijken maken, zorgen enkel voor meer wateroverlast en modderstromen in steden en dorpen stroomafwaarts.

In het Natuurgebied De Demerbroeken mag de rivier nog overstromen.
Foto Achiel Feyaerts

Nood aan robuuste valleisystemen

De enige duurzame oplossing ligt in het terug laten functioneren van de natuurlijke valleisystemen. Laat rivieren terug meanderen zodat de waterafvoer vertraagd wordt. Vrijwaar de natuurlijke overstromingsgebieden van verharding en drainering. Water moet terug kunnen infiltreren gespreid over de ganse vallei, van bron tot monding. Zorg voor robuuste natuur in de hele vallei: moerassen, graslanden, ruigtes, broekbossen... die een sponsfunctie hebben en in de komgronden overstromingen toelaten.

Natuurpunt Oost-Brabant maakt er werk van

Binnen het werkingsgebied van Natuurpunt Oost-Brabant zijn rivieren met brede valleien aanwezig: Dijle, Demer, de Hagelandse Vallei (Winge/Motte), Gete en Velp, en kleinere waterlopen zoals de Drie Beken bij Diest, de Begijnenbeekvallei, de Hoegaardse valleien, de Molenbeekvallei ten oosten van Leuven, de Groene Vallei, Voer, IJse en Laan... In elk van deze valleien heeft de vereniging reservaatprojecten lopen en herstelt zij de natuurlijke waterhuishouding. Langs de rivieren vinden we steden zoals Leuven, Tienen, Aarschot en Diest waar telkens een actieve Natuurpunt-afdeling zich inzet voor meer natuur in de stad en open rivieren.

Alleen een totaalaanpak kan soelaas brengen

De valleien kunnen hun functie van waterberging maar leveren als ze als een geheel worden beschouwd en niet een patchwork van versnipperde percelen met verschillende en strijdige functies. Je kan niet op één perceel de waterhuishouding herstellen en op het aangrenzend perceel aan diepe ontwatering voor intensieve landbouw doen. Het herstel van het watersysteem in de valleien om de piekdebieten met overstromingen in het bebouwd gebied te vermijden, is maar mogelijk als je de vallei benadert als een samenhangend systeem.

Het pleidooi voor meer waterberging mag er niet toe leiden dat enkel de huidige natuurgebieden in de valleien worden beschouwd als goedkope opvangbekkens. Door het gebrek aan een effectief anti-erosiebeleid stromen vandaag bij hevige regenval tonnen door pesticiden en meststoffen vervuilde modder van de akkers in de reservaten. Daarbovenop komt ook nog het vuile rioolwater van overstorten. Een ramp voor de natuur en het herstel van de waterhuishouding!

Wat daarentegen nodig is, is een totaalaanpak: meer ruimte voor de rivier en waterberging en natuur over de hele vallei en de hele gradiënt en niet hier en daar gestapeld en geconcentreerd in een compartimentje waar een reservaat gelegen is.

Erosie vanuit intensief bewerkte akkers: een groot probleem.
Foto Luc Vervoort